MICHAL BOBEK
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2019. április 30.[1]

C-198/18. sz. ügy

CeDe Group AB
kontra
KAN Sp. z o.o. (felszámolás alatt)

(a Högsta domstolen [legfelsőbb bíróság, Svédország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatalra utalás – A szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség – Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – Fizetésképtelenségi eljárás – 1346/2000/EK rendelet – 4. cikk – Alkalmazandó jog – Beszámítás”

I. Bevezetés

1. A PPUB Janson sp J. (a továbbiakban: PPUB) – Lengyelországban felszámolási eljárás alatt álló lengyel társaság – felszámolója a svéd bíróságok előtt keresetet indított a CeDe Group AB (a továbbiakban: CeDe Group) svéd társasággal szemben, amelyben követelte, hogy a CeDe Group fizesse ki azokat az árukat, amelyeket a PPUB a CeDe Group részére egy közöttük korábban fennálló olyan szerződés alapján szállított le, amelyre a svéd jog az irányadó. A CeDe Group az említett eljárás során a PPUB vele szemben fennálló magasabb összegű tartozásába történő beszámítást igényelt. A felszámoló a szóban forgó beszámítást korábban a lengyel fizetésképtelenségi eljárás keretében elutasította. A PPUB felszámolója a svéd bíróságok előtt folyamatban lévő eljárás során a CeDe Grouppal szemben fennálló követelést egy másik társaságra, a KAN sp. z o.o.-ra (a továbbiakban: KAN) engedményezte, amely később fizetésképtelenné vált. A KAN felszámolója szerint ugyanakkor a szóban forgó követelés a felszámolás alá vont vagyonba nem tartozik bele, következésképpen jelenleg az eljárásban félként a (felszámolás alatt álló) KAN vesz részt.

2. A Högsta domstolen (legfelsőbb bíróság, Svédország) kétségét fejezi ki az ilyen beszámítási igényre alkalmazandó jogot illetően. A KAN a kérdést előterjesztő bíróság előtt előadta, hogy a beszámítási igényt a lengyel jog alapján kell elbírálni, míg a CeDe Group álláspontja szerint ez a kérdés a svéd jog alapján vizsgálandó.

1 Eredeti nyelv: angol.

3. A jelen ügyben a Bíróságnak lehetősége nyílik arra, hogy értelmezze a fizetésképtelenségi eljárásról szóló 1346/2000/EK rendelet [2] alkalmazandó jogra vonatkozó konkrét rendelkezéseit és azoknak a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jog általános szabályozásával [3] való viszonyát. Melyik jogot kell alkalmazni az olyan beszámítási igényre, amelyet valamely fizetésképtelen társaság felszámolója által előterjesztett, megfizetésre irányuló keresettel kezdeményezett eljárás keretében hoztak fel a szóban forgó fizetésképtelen társasággal szemben?

II. Jogi háttér

A. A „Róma I” rendelet

4. A „Róma I” rendelet „Beszámítás” címet viselő 17. cikke értelmében: „Ha a felek nem állapodtak meg beszámításra irányadó jogban, a beszámításra azon követelésre alkalmazandó jog irányadó, amellyel szemben a beszámítás történt.”

B. A fizetésképtelenségi rendelet

5. A fizetésképtelenségi rendelet (23) és (24) preambulumbekezdése a következőképpen szól:

„(23) A hatálya alá tartozó ügyeknél a rendeletnek rögzítenie kell a jogszabályok kollíziójára vonatkozó egységes szabályokat, amelyek alkalmazási területükön a nemzetközi magánjog nemzeti szabályainak helyébe lépnek. Egyéb rendelkezés hiányában az eljárást megindító tagállam jogát kell alkalmazni *(lex concursus)*. Ennek, a jogszabályok kollíziójára vonatkozó szabálynak mind a főeljárásokra, mind a helyi eljárásokra érvényesülnie kell; a *lex concursus* határozza meg a fizetésképtelenségi eljárások minden – mind anyagi, mind eljárási – hatását az érintett személyekre és jogviszonyokra. Ez szabályozza a fizetésképtelenségi eljárások összes megindítási, lefolytatási és befejezési feltételét.

(24) A fizetésképtelenségi eljárás automatikus elismerése, amelyre általában az eljárást megindító állam jogszabályai alkalmazandók, összeütközésbe kerülhet azokkal a szabályokkal, amelyek alapján az ügyleteket bonyolítják más tagállamokban. A jogos elvárások védelme és az eljárást megindító tagállamtól eltérő más tagállamokban folyó ügyletek biztonsága érdekében rendelkezéseket kell hozni számos, az általános szabály alóli való [helyesen: alóli] kivételre.”

6. A fizetésképtelenségi rendelet (26) preambulumbekezdése szerint: „Ha az eljárást megindító állam jogszabályai szerint nincs lehetőség beszámításra, a hitelezőnek akkor is jogosultnak kell lennie a beszámításra, ha a fizetésképtelen adós követelésére alkalmazandó jogszabályok lehetőséget biztosítanak erre. Ilyen módon a beszámítás egyfajta jogi rendelkezéseken alapuló garanciális funkcióval bír, amelyre az érintett hitelező a követelés felmerülésekor támaszkodhat.”

7. A fizetésképtelenségi rendelet „Az alkalmazandó jog” címet viselő 4. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Amennyiben e rendelet eltérően nem rendelkezik, a fizetésképtelenségi eljárásra és joghatásaira annak a tagállamnak a jogát kell alkalmazni, amelynek területén az ilyen eljárást megindítják (a továbbiakban: az eljárás megindításának helye szerinti állam).

2 2000. május 29-i tanácsi rendelet (HL 2000. L 160., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 1. kötet, 191. o.; helyesbítés: HL 2006. L 234., 43. o.; a továbbiakban: fizetésképtelenségi rendelet).

3 A szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló, 2008. június 17-i 593/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2008. L 177., 6. o.; helyesbítés: HL 2009. L 309., 87. o.; a továbbiakban: „Róma I” rendelet) által meghatározott módon.

(2) Az eljárást megindításának helye szerinti állam joga határozza meg az ilyen eljárások megindításának, lefolytatásának és befejezésének feltételeit. Különösen meg kell határozni [helyesen: E jog határozza meg különösen]:

[…]

d) azokat a feltételeket, amelyek alapján beszámításokat lehet igényelni;

[…]”

8. A fizetésképtelenségi rendelet „Beszámítás” címet viselő 6. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A fizetésképtelenségi eljárás megindítása nincsen hatással a hitelezőknek arra a jogára, hogy követeléseik beszámítását kérjék az adós követeléseivel szemben, amennyiben a fizetésképtelen adós követelésére alkalmazandó jog az ilyen beszámítást megengedi.

(2) Az (1) bekezdés nem zárja ki a 4. cikk (2) bekezdésének m) pontjában említett semmisségre, megtámadhatóságra vagy hatálytalanságra alapított jogérvényesítést.”

III. A tényállás, az eljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

9. 2010. június 9-én a Lengyelországban székhellyel rendelkező PPUB társaság áru szállítására irányuló szerződést kötött a Svédországban székhellyel rendelkező CeDe társasággal. A szerződés szerint az annak értelmezését érintő jogviták esetében a svéd jogot kell alkalmazni.

10. 2011. január végén a PPUB-bal szemben fizetésképtelenségi eljárás indult Lengyelországban. Ugyanezen év júliusában a CeDe Grouppal szemben a fizetésképtelenségi eljárás keretében kijelölt felszámoló európai fizetési meghagyás iránti kérelmet [4] terjesztett a Kronofogdemyndigheten (végrehajtó hatóság, Svédország) elé arra hivatkozással, hogy a CeDe Group a közöttük fennálló szerződés alapján a PPUB által leszállított áruért 1 532 489 svéd korona (SEK) összeg és kamatok megfizetésével tartozik.

11. Az ügyet ezt követően áttették a Malmö tingsrätthez (malmői körzeti bíróság, Svédország). A CeDe Group a PPUB által követelt összeget meghaladó beszámításra hivatkozással vitatta a PPUB követelését. A CeDe Group szerint a tartozás megfelel a nem teljesített szállítások és hibás teljesítés miatt a PPUB által fizetendő kártérítésnek. A CeDe Group előadja, hogy a beszámításhoz való jog az előtt keletkezett, hogy a PPUB-bal szemben fizetésképtelenségi eljárás indult.

12. A kérdést előterjesztő bíróságtól kapott tájékoztatásból kitűnik, hogy a PPUB felszámolója nem tette lehetővé a CeDe által követelt beszámítást a Lengyelországban folyamatban levő fizetésképtelenségi eljárásban.

13. A PPUB felszámolója a Malmö tingsrätt (malmői körzeti bíróság) előtt előadta, hogy a beszámításhoz való jogot a fizetésképtelenségi rendelet 4. cikkének (1) bekezdése alapján a lengyel jog alapján kell elbírálni. E rendelkezés értelmében, amennyiben a rendelet eltérően nem rendelkezik, a fizetésképtelenségi eljárásra és joghatásaira annak a tagállamnak a jogát kell alkalmazni, amelynek területén az ilyen eljárást megindítják (a továbbiakban: eljárás megindításának helye szerinti állam, vagyis *lex concursus*). A felszámoló szerint a fizetésképtelenségi rendelet 4. cikke (2) bekezdésének d) pontjából az következik, hogy mindenesetre a *lex concursusnak* kell meghatároznia azokat a feltételeket, amelyek alapján beszámításokat lehet igényelni. Ennek az az oka, hogy a szóban forgó

4 Az európai fizetési meghagyásos eljárás létrehozásáról szóló, 2006. december 12-i 1896/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelettel (HL 2006. L 399., 1. o.; helyesbítés: HL 2016. L 33., 39. o.) összhangban.

rendelet 6. cikkének (1) bekezdése – amely előírja, hogy a fizetésképtelenségi eljárás nincs hatással a beszámítás jogára, amennyiben az adós követelésére alkalmazandó jog az ilyen beszámítást megengedi – kizárólag akkor alkalmazandó, ha az eljárás megindításának helye szerinti állam joga nem teszi lehetővé a beszámítást. A felszámoló álláspontja szerint tehát ez a rendelkezés a jelen ügyre nem alkalmazandó, mivel a lengyel jog lehetővé teszi a beszámítást.

14. Ezzel szemben a CeDe Group azzal érvelt, hogy a beszámítást a svéd jog alapján kell vizsgálni. Először is előadta, hogy a felszámoló keresete a CeDe Group és a PPUB közötti szerződésből eredő követelésre vonatkozik, amely szerződés a jogválasztást tartalmazó olyan kikötést tartalmaz, amelynek értelmében a szerződés értelmezését érintő jogviták esetében a svéd jog az irányadó. Így a „Róma I” rendelet 3. cikkének (1) bekezdéséből a svéd jog alkalmazása következik. A CeDe Group azt is előadta, hogy amennyiben a felek nem kötnék ki a beszámításhoz való jogot, a „Róma I” rendelet 17. cikke alapján a beszámításra a beszámítási igénnyel érintett követelésre alkalmazandó jog vonatkozna.

15. Másodszor, a CeDe Group azzal érvelt, hogy a fizetésképtelenségi rendelet 6. cikkének (1) bekezdése értelmében a fizetésképtelenségi eljárás nincs hatással a beszámításhoz való jogra, amennyiben az ilyen beszámítást megengedi az adós követelésére alkalmazandó jog. Mivel a CeDe Group szerint a felszámoló követelésére a svéd jogot kellett alkalmazni, a beszámítás kérdését is a svéd jog alapján kell megvizsgálni.

16. A Malmö tingsrätt (malmői körzeti bíróság) megállapította, hogy – a fizetésképtelenségi rendelet 4. cikkében foglalt általános szabállyal összhangban – nem tekinthető úgy, hogy a lengyel jog korlátozza vagy tiltja a beszámítást. Következésképpen megállapította, hogy az említett rendelet 6. cikkének (1) bekezdésében előírt kivétel nem alkalmazandó, és hogy az alapeljárás tárgyát képező ügyben a lengyel jogot kell alkalmazni.

17. A fellebbviteli eljárásban a Hovrätten över Skåne och Blekinge (malmői fellebbviteli bíróság, Svédország) helybenhagyta ezt az ítéletet – többek között – azon az alapon, hogy semmi nem indokolja a *lex concursus* fizetésképtelenségi rendelet 4. cikkének (1) bekezdésében foglalt általános szabályától való eltérést. E megállapításon nem változtat az, hogy a felszámoló nem fogadta el a CeDe Group beszámítási igényét.

18. A Hovrätten över Skåne och Blekinge (malmői fellebbviteli bíróság) előtti eljárásban a PPUB felszámolója a főkövetelést átruházta a Lengyelországban székhellyel rendelkező KAN társaságra, amely a felszámoló helyébe belépett az eljárásba.

19. A CeDe Group a Hovrätten över Skåne och Blekinge (malmői fellebbviteli bíróság) ítélete ellen fellebbezést nyújtott be a Högsta domstolenhez (legfelsőbb bíróság). Előadta, hogy a beszámítási igényre a svéd jogot kell alkalmazni. A KAN azzal érvelt, hogy a Hovrätten över Skåne och Blekinge (malmői fellebbviteli bíróság) ítélete nem változtatható meg.

20. A Högsta domstolen (legfelsőbb bíróság) előtti eljárás során a KAN fizetésképtelenné vált. A felszámoló a szóban forgó fizetésképtelenségi eljárásban előadta, hogy a felszámolás alá vont vagyonba az adós CeDe Grouppal szembeni követelése nem tartozik bele. Jelenleg tehát az eljárásban félként a felszámolás alá vont vagyon helyett a fizetésképtelenségi eljárás alatt álló KAN jár el.

21. A fentiek alapján a Högsta domstolen (legfelsőbb bíróság) úgy határozott, hogy felfüggeszti az eljárást és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Úgy kell-e értelmezni az 1346/2000 rendelet 4. cikkét, hogy azt alkalmazni kell valamely – Lengyelországban fizetésképtelenségi eljárás alatt álló – lengyel társaság felszámolója által svéd társasággal szemben svéd bíróságnál indított olyan keresetre, amely [a lengyel társaság] fizetésképtelenség[ének] bekövetkezése előtt a társaságok által megkötött megállapodás alapján szállított áruk ellenértékének kifizetésére vonatkozik?

2) Amennyiben az első kérdésre igenlő választ kell adni, van-e jelentősége annak, hogy a bírósági eljárás folyamán a felszámoló a szóban forgó követelést olyan társaságra ruházza át, amely az eljárásban a felszámoló helyébe lép?

3) Amennyiben a második kérdésre igenlő választ kell adni, van-e jelentősége annak, hogy az eljárásba belépő társaság később fizetésképtelenné válik?

4) Amennyiben az első kérdésben szereplő helyzetben a bíróság előtti eljárásban az alperes előadja, hogy a felszámoló megfizetésre irányuló követelését be kell számítani az azonos megállapodásból eredő ellenkövetelléssel szemben, az ilyen beszámítási helyzet a 4. cikk (2) bekezdése d) pontjának hatálya alá tartozik-e?

5) Úgy kell-e értelmezni az 1346/2000 rendelet 4. cikke (2) bekezdésének d) pontja és 6. cikke (1) bekezdésének viszonyát, hogy a 6. cikk (1) bekezdése kizárólag abban az esetben alkalmazandó, ha az eljárást megindító állam joga alapján beszámítás nem alkalmazható, vagy a 6. cikk (1) bekezdése más helyzetekre, például olyan helyzetre is alkalmazható, amelyben a szóban forgó jogrendek keretében a beszámítási jog gyakorolhatóságának mértéke csak bizonyos mértékben eltérő vagy egyáltalában nem eltérő, azonban az eljárást megindító államban a beszámítást megtagadják?”

22. A jelen ügyben az Európai Bizottság és a spanyol kormány terjesztett elő írásbeli észrevételeket.

IV. Értékelés

23. A jelen indítvány a következő struktúrát követi. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdéssel kezdem és a PPUB felszámolójának a CeDe Grouppal szembeni követelésére (a továbbiakban: főkövetelés) alkalmazandó jog kérdését illetően arra a következtetésre jutok, hogy a fizetésképtelenségi rendelet 4. cikke nem alkalmazandó (A). A második és harmadik kérdéssel tehát nem szükséges foglalkozni. Ezt követően azt fejtem ki, hogy a főkövetelés KAN részére történő engedményezését követően a negyedik és az ötödik kérdés miért válik hipotetikussá, ennélfogva pedig elfogadhatatlanná (B). Mindazonáltal röviden foglalkozom e kérdések lényegével annak érdekében, hogy segítsem a Bíróságot arra az esetre, ha úgy ítélné meg, hogy e kérdések elfogadhatók (C).

A. Az első kérdésről: a fizetésképtelenségi rendelet 4. cikkének a főkövetelésre való alkalmazhatósága

24. A kérdést előterjesztő bíróság az első kérdésével arra kíván választ kapni, hogy a PPUB felszámolója által indított kereset a fizetésképtelenségi rendelet 4. cikkének hatálya alá tartozik-e. Amennyiben erre a kérdésre igenlő választ kell adni, a második és a harmadik kérdés arra irányul, hogy milyen lehetséges következményekkel járhat az, hogy a követelést egy másik jogi személy (KAN) javára engedményezték, és hogy e jogi személy később fizetésképtelenné vált.

25. Az első kérdés pontos terjedelme azonban nem teljesen egyértelmű, amit az is mutat, hogy eltérően értelmezték ezt a kérdést az írásbeli észrevételeket előterjesztő érdekelt felek.

26. A Bizottság úgy értelmezte, hogy az első kérdés a fizetésképtelenségi rendelet 4. cikkének időbeli hatályára vonatkozik. Észrevételeiben ezért azt vizsgálja, hogy a fizetésképtelenségi eljárás megindítása előtt megkötött szerződésből eredő követelések a szóban forgó rendelkezés hatálya alá tartoznak-e. A Bizottság arra a következtetésre jut, hogy igen.

27. A spanyol kormány együttesen vizsgálja az első, a negyedik és az ötödik kérdést. Az első kérdéssel kapcsolatban előadja, hogy amennyiben a beszámításra való hivatkozás feltételeire a *lex concursus* az irányadó, e jogot kell a felszámoló által indított keresetre is alkalmazni.

28. Habár főszabály szerint egyetértek a Bizottságnak a fizetésképtelenségi rendelet 4. cikkének időbeli hatályával kapcsolatos álláspontjával, értelmezésem szerint az első kérdés tágabb ennél.

29. A kérdést előterjesztő bíróság ugyanis arra kíván választ kapni, hogy az alkalmazandó jog fizetésképtelenségi rendelet 4. cikkében foglalt szabályainak hatálya alá tartozik-e a PPUB felszámolója által a svéd bíróságok előtt indított keresethez hasonló *kereset*.

30. Ebben az összefüggésben mit kell „kereset” alatt érteni? Először is a kérdést úgy is lehet érteni, hogy az arra irányul, hogy a fizetésképtelenségi rendelet 4. cikke alkalmazandó-e a PPUB felszámolója keresetének alapját képező, fő (eredetileg szerződéses) *követelésére*. Másodszor a kérdést úgy is lehet érteni, hogy az arra irányul, hogy a fizetésképtelenségi rendelet 4. cikke alkalmazható-e a felszámoló keresetével megindult eljárás bizonyos (más) *aspektusaira*, például a beszámítási igényre.

31. Az első kérdés első (és valójában valószínűbb) értelmezését illetően elöljáróban meg kell jegyezni, hogy a PPUB felszámolója által indított eredeti kereset tárgyát képező főkövetelés a PPUB és a CeDe Group *szerződéses* jogviszonyából eredő, megfizetésre irányuló követelés. Azon kívül, hogy az említett követelést a PPUB felszámolója terjesztette elő, e követelés – mint olyan – a fizetésképtelenségi rendelet 4. cikkének (1) bekezdése értelmében vett módon egyáltalán nem kapcsolódik a fizetésképtelenségi eljáráshoz és annak joghatásaihoz.

32. A nemzeti bíróság az előzetes döntéshozatalra utaló határozatában kifejezetten kérdésként teszi fel, hogy a Bíróság fizetésképtelenségi rendelet 3. cikkének értelmezésére vonatkozó ítélkezési gyakorlata releváns-e a fizetésképtelenségi eljárással kapcsolatos joghatóság szempontjából. Az említett ítélkezési gyakorlat szerint a fizetésképtelenségi rendelet 3. cikkének (1) bekezdése kizárólag olyan kereseteket illetően biztosít joghatóságot, amelyek közvetlenül a fizetésképtelenségi eljárásból adódnak, és amelyek szorosan kapcsolódnak az ilyen eljáráshoz. Ezzel kapcsolatban döntő szempontnak „nem azt az eljárási összefüggést tekinti, amelybe e kereset illeszkedik, hanem a kereset jogalapját. E megközelítés szerint azt kell megvizsgálni, hogy a kereset alapjául szolgáló jog vagy kötelezettség a polgári és kereskedelmi jog általános szabályaiban, vagy pedig a fizetésképtelenségi eljárások eltérést engedő, különös szabályaiban gyökerezik-e”. [5]

33. Igaz, hogy a fizetésképtelenségi rendelet 3. és 4. cikkének együttes értelmezéséből kitűnik, hogy a szóban forgó rendelet a joghatósággal rendelkező bíróságokat és a fizetésképtelenségi eljárásra alkalmazandó jogot meg kívánja feleltetni egymásnak. [6] Még ha ez az általános álláspont nem is vonható kétségbe, el kell ismerni, hogy nem minden esetben biztosítható a *ius* és a *forum* egymásnak való megfelelése, mivel a fizetésképtelenségi rendelet alkalmazandó jogra vonatkozó rendelkezései a fizetésképtelenségi eljárásnak minősülő eljárástól eltérő eljárások szempontjából is relevánsak. Amíg ugyanis a fizetésképtelenségi rendelet 3. cikkének (1) bekezdése a fizetésképtelenségi eljárás megindításával kapcsolatos joghatóságra korlátozódik, a 4. cikk (1) bekezdése tágabb, mivel a fizetésképtelenségi eljárásra alkalmazandó jogra és ezen eljárás *joghatásaira* utal.

5 Lásd legújabban: 2019. február 6-i NK-ítélet (C-535/17, EU:C:2019:96, 26. és 28. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

6 Lásd még: az NK (a PI felszámolója) ügyre vonatkozó indítványom (C-535/17, EU:C:2018:850, 90. pont). Ez számos esetben a joghatóság és az alkalmazandó jog egymásnak való megfelelését eredményezi. Közelebbről: ha valamely rendelkezést a joghatóságnak a fizetésképtelenségi rendelet 3. cikke alapján történő megállapítása szempontjából a fizetésképtelenségi jog hatálya alá tartozóként sorolnak be, e megállapítás annak eldöntése szempontjából is releváns lehet, hogy valamely kérdésre a szóban forgó rendelet 4. cikkének (1) bekezdése értelmében vett, a fizetésképtelenségi eljárásra és annak joghatásaira alkalmazandó jog vonatkozik-e. Lásd e tekintetben: 2015. december 10-i Kornhaas ítélet (C-594/14, EU:C:2015:806, 17. pont).

34. Egyértelműen el kell tehát ismerni, hogy a Bíróságnak a fizetésképtelenségi rendelet 3. cikkének értelmezésére vonatkozó ítélkezési gyakorlata nem ültethető át e rendelet 4. cikkének értelmezésére minden szempontból automatikusan. Az utóbbi rendelkezés hatálya tágabb.

35. Ennek tisztázását követően a fizetésképtelenségi rendelet 4. cikkének konkrét tartalmát szem előtt tartva kell megválaszolni azt a kérdést, hogy ez a rendelkezés alkalmazandó-e a jelen ügyben szereplő főkövetelésre. A fizetésképtelenségi rendelet 4. cikke tartalmazza a „fizetésképtelenségi eljárásra és annak joghatásaira" alkalmazandó jog meghatározásának általános szabályát. A szóban forgó rendelet 4. cikkének (1) bekezdése szerint – amennyiben e rendelet eltérően nem rendelkezik – annak a tagállamnak a jogát kell alkalmazni, amelynek területén az ilyen eljárást megindítják *(lex concursus)*. Ezenfelül a rendelet 4. cikkének (2) bekezdése tartalmazza „az eljárás megindításának helye szerinti állam joga által szabályozott különböző kérdések nem taxatív jellegű felsorolását"[7] amely – többek között – tartalmazza „azokat a feltételeket, amelyek alapján beszámításokat lehet igényelni" (a 4. cikk (2) bekezdésének d) pontja), és „a fizetésképtelenségi eljárásnak azokra a hatályos szerződésekre gyakorolt hatásait, amelyekben az adós szerződő fél" (a 4. cikk (2) bekezdésének e) pontja).

36. Álláspontom szerint az, hogy a fizetésképtelenségi rendelet 4. cikkének (2) bekezdése a beszámítások igénylésének feltételeire és a fizetésképtelenségnek a hatályos szerződésekre gyakorolt hatásaira utal, nem eredményezheti azt, hogy amennyiben valamely szerződő fél fizetésképtelenségi eljárás alatt áll (és/vagy a kérelmezővel szemben beszámítást igényelnek), az alkalmazandó jogra irányadó rendelkezés meghatározása szempontjából a szóban forgó szerződéssel kapcsolatos minden követelés a „fizetésképtelenségi eljárás és annak joghatásai" fogalmába tartozzon. Álláspontom szerint e következtetésen nem változtat az a puszta körülmény, hogy a felszámoló terjesztette elő a szóban forgó keresetet.[8]

37. A jelen ügyhöz hasonló ügyek világosan megmutatják, hogy az ettől eltérő következtetés miért vezetne kiszámíthatatlan vagy akár fura eredményre. Amellett, hogy a szerződéses követelésre irányadó jog eltérne a felek által kikötött jogtól, még ismétlődően változna is a későbbi engedményezések miatt, és/vagy amiatt, hogy esetlegesen maguk az engedményezettek fizetésképtelenségi eljárás alá kerülnek. Az alkalmazandó jog minden ilyen változása olyan eseményeken alapulna, amelyek nemcsak hogy a szerződés megkötésének és az alkalmazandó jog megválasztásának időpontja után következnek be, de nagyrészt nem is kapcsolódnak a szerződéshez. Emellett mindez azonos bíróság előtt folyamatban lévő eljárások esetén is bekövetkezhet.

38. Ilyen körülmények között arra az álláspontra helyezkedem, hogy a fizetésképtelenségi rendelet 4. cikkét akként kell értelmezni, hogy az nem vonatkozik valamely tagállam bíróságainál egy másik tagállamban felszámolási eljárás alatt álló társaság felszámolója által előterjesztett kereset tárgyát képező főkövetelésre alkalmazandó jog meghatározására, amennyiben az említett kereset a fizetésképtelenségi eljárás előtt megkötött szerződésen alapuló kötelezettségekből eredő, egy másik társaság általi megfizetés követelésére irányul.

7 2010. január 21-i MG Probud Gdynia ítélet (C-444/07, EU:C:2010:24, 25. pont).

8 Hasonlóképpen, a Bíróság a fizetésképtelenségi rendelet 3. cikkének (1) bekezdésében szabályozott joghatósággal összefüggésben megállapította, hogy „az a tény, hogy a fizetésképtelenségi eljárás megindítását követően valamely keresetet az ezen eljárás során kijelölt felszámoló indít, és utóbbi a hitelezők érdekében jár el, nem módosítja lényegesen e kereset jellegét, amely független a fizetésképtelenségi eljárástól és érdemben továbbra is az általános jogi szabályok hatálya alá tartozik". 2019. február 6-i NK-ítélet (C-535/17, EU:C:2019:96, 29. pont). Ehhez hasonlóan: 2009. szeptember 10-i German Graphics Graphische Maschinen ítélet (C-292/08, EU:C:2009:544, 33. pont). Lásd még: az NK (a PI felszámolója) ügyre tartozó indítványom (C-535/17, EU:C:2018:850, 60. pont). A Bíróság fizetésképtelenségi rendelet 3. cikkének (1) bekezdésére vonatkozó ítélkezési gyakorlatának a rendelet 4. cikke (1) bekezdésének értelmezésére történő átültetésének korlátait illetően azonban lásd a jelen indítvány 32–34. pontját.

39. E válasz tükrében a kérdést előterjesztő bíróság által előterjesztett második és harmadik kérdéssel nem szükséges foglalkozni. Amennyiben azonban a második és harmadik kérdéssel felvetett általános kérdések a negyedik és az ötödik kérdés elfogadhatóságának értékelésével összefüggésben relevánssá válnak, a jelen indítvány B részében vizsgálom a PPUB főkövetelése KAN javára történő engedményezésének és ez utóbbi társaság későbbi fizetésképtelenségének hatását.

40. Végezetül – amint arra a jelen indítvány 30. pontjában rámutattam – az első kérdés máshogy is értelmezhető. E második értelmezés szerint az első kérdés annak megállapíthatóságára vonatkozik, hogy a fizetésképtelenségi rendelet 4. cikke alkalmazható a felszámoló *keresetével megindult eljárás bizonyos aspektusaira*, például a beszámítási igényre. Ezen az alapon az első kérdés tehát nem (nemcsak vagy egyáltalán nem) a szerződéses főkövetelésre alkalmazandó jog változására vonatkozna, hanem esetlegesen a kereset más elemeire alkalmazandó változásra (is) vonatkozhatna.

41. Amennyiben az első kérdés ezen értelmezése helyes lenne, az első kérdés ugyanis egybeesne a negyedik kérdés tartalmával, amelyre a jelen indítvány C.1 részében fogok rátérni. Itt elegendő annyit megjegyezni, hogy általában az, hogy az alapeljárás maga nem fizetésképtelenségi eljárás, nem zárja ki, hogy a fizetésképtelenségi rendelet 4. cikke a szóban forgó eljárás bizonyos aspektusaira nézve releváns legyen.

42. E rendelkezés meghatározza a fizetésképtelenségi eljárásra és annak *joghatásaira* alkalmazandó jogot. Az, hogy a fizetésképtelenségi rendelet 1. cikkének (1) bekezdése értelmében vett fizetésképtelenségi eljárás indult, azt jelenti, hogy a felek egyikének jogállása megváltozott. Ez természetesen *más eljárásokra* is kihathat (és ilyen értelemben véve *joghatásokat válthat ki*). Ezt a fizetésképtelenségi rendelet 4. cikkének (2) bekezdése is megerősíti azzal, hogy a fizetésképtelenségi eljárás más eljárásra esetlegesen gyakorolt joghatásaira utal, például a fizetésképtelenségi eljárásnak „az egyes hitelezők által indított eljárásokra gyakorolt hatásait [említi], a folyamatban lévő peres eljárások kivételével.”[9] E tekintetben az ítélkezési gyakorlat további példákkal szolgál. A Senior Home ítéletben például az alkalmazandó jog kérdése (különösen pedig a fizetésképtelenségi rendelet dologi jogokra alkalmazandó jogra vonatkozó 5. cikkének értelmezése) a fizetésképtelenségi eljáráson (és az eljárás megindításának helye szerinti tagállamon) kívül merült fel.[10]

B. A negyedik és az ötödik kérdésről: elfogadhatóság

43. A negyedik kérdés lényegében arra irányul, hogy a fizetésképtelenségi rendelet 4. cikke (2) bekezdése d) pontjának hatálya alá tartozik-e a PPUB felszámolója által előterjesztett és azonos megállapodásból eredő, megfizetésre irányuló követeléssel szemben a CeDe Group által igényelt beszámítás.

44. E kérdés tehát előre feltételezi, hogy a beszámítást fizetésképtelenségi eljárás alatt álló társaság felszámolója által előterjesztett követeléssel szemben igényeljék. Ahogyan azonban a kérdést előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban kifejti, a főkövetelést – amelyet eredetileg a PPUB felszámolója terjesztett elő – időközben engedményezték. A beszámítási igényt ezért most a CeDe Group és a KAN között folyamatban lévő eljárás keretében érvényesítik.

45. Az engedményezés kérdése, amelyet a kérdést előterjesztő bíróság az alapeljárásra tekintettel a második kérdésben vetett fel,[11] a fizetésképtelenségi rendelet 4. és 6. cikkének a beszámítási igényre való alkalmazhatóságára vonatkozó negyedik és az ötödik kérdés értékelése szempontjából releváns.

9 A fizetésképtelenségi rendelet 4. cikke (2) bekezdésének f) pontja.

10 2016. október 26-i ítélet (C-195/15, EU:C:2016:804).

11 Mivel a fizetésképtelenségi rendelet nem szabályozza a főkövetelésre alkalmazandó jogot, ezzel a kérdéssel nem kell foglalkozni. Lásd a jelen indítvány 39. pontját.

46. Ahogyan arra a Bizottság helyesen rámutat, a főkövetelés engedményezése kétséget ébreszt azzal kapcsolatban, hogy szükséges-e megválaszolni a negyedik és ötödik kérdést. Amint ugyanis arra a jelen indítvány 35. pontjában emlékeztetek, a fizetésképtelenségi rendelet alkalmazandó jogra vonatkozó rendelkezései, különösen pedig a rendelet 4. cikke – amint azt e rendelkezés második bekezdése tovább pontosítja –, a fizetésképtelenségi eljárással és annak joghatásaival kapcsolatos kérdésekre vonatkoznak.

47. Ezt szem előtt tartva, a PPUB-hoz hasonló fizetésképtelen társaság (vagy e társaság felszámolója) korábbi követelésének valamely (eredetileg fizetőképes) harmadik félre történő engedményezése következtében a fizetésképtelenségi eljárás e tekintetben már nem fog *semmilyen joghatást kiváltani*. Ily módon – függetlenül attól, hogy e kifejezések értelmezésének mi a lehetséges terjedelme – a Bizottság által a követelés engedményezésére vonatkozó második kérdésre javasolt válasszal összhangban nem látom, hogy a fizetésképtelenségi rendelet alkalmazandó jogra vonatkozó rendelkezései, köztük a 4. cikk (2) bekezdésének d) pontja és a 6. cikk (1) bekezdése hogyan lehetne releváns az alapeljárás tárgyát képező ügy megoldása szempontjából, mivel az engedményezés következtében a követelés már nem kapcsolódik fizetésképtelenségi eljáráshoz.

48. Az új hitelező (KAN) későbbi fizetésképtelensége a jelen ügyben nem érinti ezt a következtetést. A kérdést előterjesztő bíróság által adott tájékoztatás szerint a felszámoló a KAN-t érintő fizetésképtelenségi eljárásban a KAN CeDe Grouppal szemben fennálló követelését nem tekintette a felszámolás alá vont vagyon részének, következésképpen a KAN a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárásban a saját nevében jár el. Ez azt jelenti, hogy a követelés nem vált más, felszámolás alá vont vagyon részévé, és az nem érintheti a KAN-nak a felszámolója által kezelt, felszámolás alá vont vagyonát. Ennek megfelelően már nem úgy tűnik, hogy a szóban forgó beszámítási igényt folyamatban lévő fizetésképtelenségi eljárás érinti, így az a fizetésképtelenségi rendelet hatályán kívül esik.

49. Ezt szem előtt tartva – tekintet nélkül arra, hogy a CeDe Group beszámítási igénye eredetileg a fizetésképtelenségi rendelet 4. cikke (2) bekezdése d) pontjának hatálya alá tartozott volna[12] – arra a következtetésre kell jutni, hogy a PPUB főkövetelésének a KAN-ra történő engedményezése következtében a CeDe Group beszámítási igényét fizetésképtelenségi eljárás már nem érinti. Emiatt nem látom, hogy a Bíróság által a negyedik kérdésre adott válasz miként segíthetné a nemzeti bíróságot az alapeljárásban történő döntéshozatalban. A kérdést előterjesztő bíróság által előterjesztett negyedik kérdést hipotetikusnak, ennélfogva elfogadhatatlannak kell tekinteni annyiban, amennyiben az arra vonatkozik, hogy a fizetésképtelenségi rendelet 4. cikke (2) bekezdésének d) pontja alkalmazható-e a PPUB felszámolója által előterjesztett keresettel szemben felhozott beszámítási igényre.[13]

50. Ugyanez vonatkozik a kérdést előterjesztő bíróság által előterjesztett ötödik kérdésre is, amely a fizetésképtelenségi rendelet 4. cikke (2) bekezdése d) pontjának és 6. cikke (1) bekezdésének viszonyára, valamint azokra a konkrét helyzetekre vonatkozik, amelyek a 6. cikk (1) bekezdésének hatálya alá tartozhatnak.

51. A jelen ügy konkrét körülményei között tehát a negyedik és az ötödik kérdés hipotetikus, ennélfogva elfogadhatatlan.

12 Úgy gondolom, hogy valójában ez lehetett a helyzet, amint azt a jelen indítvány C.1. részében vagylagosan kifejtem a negyedik kérdésre adott válaszomban.

13 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint ugyanis „az előzetes döntéshozatalra utalást nem az általános vagy hipotetikus kérdésekkel kapcsolatos tanácsadó vélemények megfogalmazása indokolja, hanem a jogvita tényleges megoldásának szükségessége”. Lásd például: 2013. november 7-i Romeo ítélet (C-313/12, EU:C:2013:718, 40. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

C. Vagylagosan: a negyedik és az ötödik kérdés (érdem)

52. Annak érdekében, hogy teljeskörűen segítsem a Bíróságot arra az esetre, ha a negyedik és az ötödik kérdés elfogadhatóságát illetően eltérő következtetésre jutna, röviden azzal zárom, hogy a jelen indítvány fennmaradó részében az említett kérdések által felvetett lényeges problémákkal foglalkozom. Rá kell azonban mutatnom arra, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló határozat meglehetősen hiányosan mutatja be a jogi és a ténybeli hátteret. Emiatt a vagylagos elemzésem is szükségszerűen rövid és elvont jellegű, mivel a nemzeti bíróság előtti probléma pontos természete némileg homályos marad számomra.

1. A negyedik kérdésről: a 4. cikk (2) bekezdése d) pontjának értelmezése

53. A kérdést előterjesztő bíróság a negyedik kérdésével arra kíván választ kapni, hogy a PPUB felszámolójának követelésével szemben a CeDe Group által hivatkozott beszámítási igény a fizetésképtelenségi rendelet 4. cikke (2) bekezdése d) pontjának hatálya alá tartozik-e.

54. Elöljáróban megjegyzendő, hogy noha a fizetésképtelenségi rendelet 4. cikke (az első kérdésre adott válaszban tisztázott módon) nem irányadó a főkövetelésre alkalmazandó jogra, ez – a jelen indítvány 41. és 42. pontjában jelzett módon – nem zárja ki, hogy a szóban forgó rendelkezés az említett eljárás egyes más elemeit, köztük a beszámítási igények érvényesítésének lehetőségét és feltételeit illetően releváns legyen. A fizetésképtelenségi eljárás ugyanis érintheti azt, hogy az ilyen beszámítási igényre lehet-e hivatkozni a fizetésképtelen féllel szemben.

55. A fizetésképtelenségi rendelet 4. cikke *lex specialisnak* minősül a „Róma I” rendelet 17. cikkében foglalt általános szabályhoz képest,[14] amely utóbbi szerint „ha a felek nem állapodtak meg beszámításra irányadó jogban, a beszámításra azon követelésre alkalmazandó jog irányadó, amellyel szemben a beszámítás történt.”

56. Következésképpen, ha a főkövetelésre valamely tagállam joga az irányadó, a fizetésképtelenségi rendelet 4. cikkében szereplő különös szabály alkalmazása révén továbbra is előfordulhat, hogy a beszámításra egy másik tagállam joga legyen az irányadó.

57. Nem értek ezért egyet azzal, hogy a beszámítás sorsát megpecsételi a főkövetelés sorsa, még akkor sem, ha az előzetes döntéshozatalra utaló határozat azt sugallja, hogy a negyedik kérdést kizárólag az első kérdésre adott igenlő válasz esetére terjeszti elő (vagyis arra az esetre, ha a 4. cikk alkalmazandó a főkövetelésre).

58. Ennek tisztázását követően azonban a negyedik kérdés pontos terjedelméről továbbra is meg kell győződni. A CeDe Group által a főköveteléssel szemben hivatkozotthoz hasonló igény esetében ugyanis a nemzeti bíróságnak meg kell határoznia i. a nem szerződésszerű teljesítésre vonatkozó követelés érdemét, valamint ii. a beszámítás feltételeit. Előfordulhat, hogy e második réteg különféle kérdésekre terjed ki attól függően, hogy a nemzeti rendszer különbséget tesz-e a beszámításhoz való jog fennállásának feltételei és e jog fizetésképtelenséggel kapcsolatos szabályok alapján történő

14 Lásd e tekintetben: 2015. április 16-i Lutz ítélet (C-557/13, EU:C:2015:227, 46. pont); 2017. június 8-i Vinyls Italia ítélet (C-54/16, EU:C:2017:433, 29. pont).

érvényesíthetősége között. Noha egyértelmű, hogy a 4. cikk (2) bekezdésének d) pontja nem vonatkozik az i. pont alapján esetlegesen felmerülő érdemi kérdésekre,[15] amelyeket a szerződésre a felek választása alapján alkalmazandó jog dönt el, nem magától értetődő, hogy a ii. pont mely aspektusai tartoznak az említett rendelet 4. cikke (2) bekezdése d) pontjának hatálya alá.

59. A fizetésképtelenségi rendelet 4. cikke (2) bekezdése d) pontjának szövege ugyanis e tekintetben messze nem egyértelmű. Úgy tűnik, néhány nyelvi változatból az következik, hogy e rendelkezés a beszámítások „felhozhatóságának" feltételeire vonatkozik (így arra utal, hogy azok a felszámolási eljárásban is felhozhatók),[16] míg más nyelvi változatok pusztán a beszámítás feltételeire vonatkoznak,[17] ami úgy értelmezhető, hogy az magában foglalja a beszámítás anyagi jogi feltételeit is.

60. Ez a bizonytalanság a fizetésképtelenségi rendelet 4. cikke (2) bekezdése d) pontjának értelmezésével kapcsolatban tudományos vitát váltott ki. Úgy tűnik, három megközelítés alkalmazható e kérdésben. Az első értelmezés szerint a *beszámításhoz való jog fennállása* olyan előzetes kérdés, amelyre a főkövetelésre alkalmazandó jog az irányadó, így a 4. cikk (2) bekezdésének d) pontja kizárólag a beszámítás fizetésképtelenségi eljárásban történő felhozhatóságának *eljárási jogi* lehetőségére vonatkozik. A második értelmezés alapján a 4. cikk (2) bekezdésének d) pontja a beszámításhoz való jogra alkalmazandó jogra vonatkozik. A harmadik értelmezés szerint a 4. cikk (2) bekezdése d) pontjának pontos hatálya a *lex concursustól* függ. Ennek köszönhetően a 4. cikk (2) bekezdésének d) pontja maradhat semleges és nem részesít előnyben valamely nemzeti rendszert más nemzeti rendszerekhez képest.[18]

61. Ezt a kérdést a beszámítás sajátos természetét szem előtt tartva kell értékelni. A Bíróság megállapítása szerint a beszámítás „egyidejűleg szüntet meg két olyan kötelezettséget, amely két személy egymáshoz való viszonyában kölcsönösen áll fenn".[19] Ezzel egy időben mindkét érintett fél szempontjából fizetési (kötelezettség teljesítését lehetővé tevő) és jogérvényesítési eszközről van szó: az egyik fél a beszámítás igénylésével fizetésre kényszeríti az adósát.[20] Ez azt jelenti, hogy a fizetésképtelenségi eljárás keretében a beszámítások közvetlenül érintik a *par conditio creditorumot*, mivel a beszámítási igénnyel rendelkező hitelezők a követeléseik teljes körű kielégítésére tehetnek szert a fizetésképtelenségi eljáráson kívül. A tagállamok nemzeti jogrendszerei erre figyelemmel eltérő, néha pedig igencsak ellentétes megközelítést alkalmaztak a beszámítás fizetésképtelenségi eljárásban történő érvényesítését illetően: vagy (a beszámítást garanciális eszköznek tekintve) az egyes hitelezők vagy (a beszámítások *pari passu* elvre tekintettel történő korlátozásával) a fizetésképtelen adós összes hitelezőjének védelmét fogadva el.[21]

15 Azon értelmezés alapján, amely szerint valójában a CeDe Group volt az, aki ellenkövetelést terjesztett elő a PPUB-bal szemben. A jogvita pontos felépítése általánosságban a nemzeti jogtól és attól függ, hogy a beszámítási igényt az egyedi ügyben nemzeti szinten milyen módon (párhuzamos főkövetelésként, ellenkövetelésként vagy védekezésként) terjesztették elő. A jelen ügy szempontjából azonban egyértelműnek tűnik, hogy a szerződés teljesítésére (teljesítésének elmulasztására) vonatkozóan mind a PPUB, mind pedig a CeDe Group által előterjesztett (érdemi) követelésekre – formájuktól függetlenül – az eredeti szerződés jogával azonos (a svéd) jog az irányadó.

16 Például EN: „the conditions under which set-offs may be invoked"; ES: „las condiciones de oponibilidad de una compensación"; DE: 'die Voraussetzungen für die Wirksamkeit einer Aufrechnung'; FR: „les conditions d'opposabilité d'une compensation"; IT: „le condizioni di opponibilità della compensazione"; NL: „onder welke voorwaarden een verrekening kan worden tegengeworpen"; PT: „As condições de oponibilidade de uma compensação".

17 Például CS: „podmínky, za kterých může dojít k započtení pohledávek"; EL: „οι προϋποθέσεις συμψηφισμού"; FI: „kuittauksen edellytykset"; SV: „förutsättningarna för kvittning".

18 E vita összefoglalásáért lásd például: Pannen és Riedermann, „Article 4. Law applicable", in: Pannen, K. (szerk.), *European Insolvency Regulation*, De Gruyter Recht, Berlin, 2007, 225. o.; Garcimartín Alférez, F. J., „El Reglamento de Insolvencia: una aproximación general", in *Cuadernos de derecho judicial*, nº 4, 2001, 229–352. o., 286. és azt követő pontok; a harmadik értelmezéssel kapcsolatban lásd: Virgós, M. és Garcimartín Alférez, F., *The European Insolvency Regulation: Law and Practice*, Kluwer Law International, Hága, 2004, 112. és azt követő pontok.

19 2003. július 10-i Bizottság kontra CCRE ítélet (C-87/01 P, EU:C:2003:400, 59. pont).

20 Pichonnaz, P. és Gullifer, L., *Set-off in Arbitration and Commercial Transactions*, Oxford University Press, Oxford, 2014, 72. o., 4.10 pont.

21 A fizetésképtelenségi eljárásban a beszámítással kapcsolatos különböző szisztematikus megközelítéseket illetően általánosságban lásd: Zimmermann, R., *Comparative Foundations of a European Law of Set-Off and Prescription*, Cambridge University Press, Cambridge, 2002; Johnston, W., Werlen, T. és Link, F., *Set-Off Law and Practice: An International Handbook*, 3. kiad., Oxford University Press, Oxford, 2018.

62. Az egyes tagállamokban a fizetésképtelenség kontextusában a beszámításra alkalmazott eltérő jogi keretekre, valamint az e rendszerek mögött meghúzódó különböző megfontolásokra tekintettel úgy vélem, hogy gyakorlati szempontból észszerűbb a fent felvázolt harmadik megközelítés. A 4. cikk beszámítással kapcsolatos konkrét hatálya a fizetésképtelenségi rendelet 4. cikke (1) és (2) bekezdésének együttes olvasatából következik. Míg az említett rendelet 4. cikkének (1) bekezdése általános szabályként rögzíti, hogy a fizetésképtelenségi eljárásra *és annak joghatásaira* alkalmazandó jogot a *lex concursus* határozza meg, a 4. cikk (2) bekezdése e joghatások nem taxatív jellegű felsorolását tartalmazza, amely többek között magában foglalja „d) azokat a feltételeket, amelyek alapján beszámításokat lehet igényelni”. Ez arra utal, hogy amennyiben a *lex concursus* alapján a fizetésképtelenségi eljárás a beszámításokat illetően bizonyos joghatásokat vált ki, e joghatásokra a *lex concursus* az irányadó. Következésképpen az olyan nemzeti rendszerekben, amelyekben a beszámítás maga a fizetésképtelenség hatásaként működik, a beszámítás – ilyenként – a rendelet 4. cikkének hatálya alá tartozik.

63. Mindazonáltal ennek alapján azt javaslom a Bíróságnak, hogy a jelen ügy kontextusában ne foglaljon állást ebben a kérdésben. A negyedik és az ötödik kérdéssel felvetett problémák sokkal mélyebben gyökereznek. Azoknak megfelelő és teljes mértékben feltárt információkon alapuló jogi vita, és nem olyan elejtett megjegyzés tárgyát kell képezniük, amelyet a Bíróság olyan ügyben tesz, amelyben a feltett kérdések alapját képező tényállás, valamint a kérdések relevanciája továbbra sem egyértelmű.

2. Az ötödik kérdésről: a 6. cikk (1) bekezdésének értelmezése

64. A kérdést előterjesztő bíróság az ötödik kérdésével a fizetésképtelenségi rendelet 6. cikke (1) bekezdésének jelentését kívánja tisztázni. A nemzeti bíróság kétségét fejezi ki a fizetésképtelenségi rendelet 6. cikke (1) bekezdésének pontos hatályát illetően: e rendelkezés kizárólag akkor alkalmazandó-e, ha a *lex concursus* alapján nincs lehetőség beszámításra? Abban az esetben is alkalmazandó-e, ha a *lex concursus* és a főkövetelésre alkalmazandó jog a beszámítást eltérő módon teszi lehetővé? Akkor is alkalmazandó-e, ha a jog szempontjából nincs eltérés, az eljárás megindításának helye szerinti tagállam azonban megtagadta a beszámítást?

65. A fizetésképtelenségi rendelet 6. cikke a fizetésképtelenségi rendelet „enyhített egyetemessége” modelljének kifejeződése, amelynek értelmében „egyrészről az alapügy tárgyát képező fizetésképtelenségi eljárásra és annak joghatásaira alkalmazandó jog annak a tagállamnak a joga, amelynek területén ezen eljárást megindították, miközben másrészről, az említett rendelet e szabály alól több kivételt is tartalmaz”.[22] Ahogyan azt a fizetésképtelenségi rendelet (24) preambulumbekezdése kiemeli, számos, az általános szabály alóli kivételt kell bevezetni a jogos elvárások védelme és az eljárást megindító tagállamtól eltérő más tagállamokban folyó ügyletek biztonsága érdekében.

66. A beszámítással kapcsolatos kivétel mögött meghúzódó konkrét elgondolást a fizetésképtelenségi rendelet (26) preambulumbekezdése még egyértelműbbé teszi: e preambulumbekezdés értelmében a rendelet 6. cikkét olyan helyzetek kezelésére írták elő, amelyekben a *lex concursus* alapján nincs lehetőség beszámításra. Ilyen körülmények között a hitelezőnek „akkor is jogosultnak kell lennie a beszámításra, ha a fizetésképtelen adós követelésére alkalmazandó jogszabályok lehetőséget biztosítanak erre”. Emellett e preambulumbekezdés kifejti, hogy mi az indoka a szóban forgó kivételnek: a beszámítás „egyfajta jogi rendelkezéseken alapuló garanciális funkcióval bír, amelyre az érintett hitelező a követelés felmerülésekor támaszkodhat”.

22 Lásd analógia útján: 2016. október 26-i Senior Home ítélet (C-195/15, EU:C:2016:804, 17. pont); Szpunar főtanácsnok említett ügyre vonatkozó indítványa (C-195/15, EU:C:2016:369, 21–23. pont).

67. A nyelvtani és rendszertani értelmezésből tehát az következik, hogy a fizetésképtelenségi rendelet 6. cikke (más sajátos rendelkezésekhez, például az 5. cikkhez hasonlóan) a rendelet 4. cikke alóli kivételként működik. A fizetésképtelenségi rendelet 6. cikkének (1) bekezdése ugyanis „helyesbíti" a 4. cikkben foglalt általános szabályt (amely rögzíti a *lex concursus* általános szabályát) annak érdekében, hogy megőrizze a jogbiztonságot az olyan hitelezők számára, amelyek a fizetésképtelen adós követelésére alkalmazandó jog alapján beszámításra lettek volna jogosultak.[23]

68. Ebben az összefüggésben a kérdést előterjesztő bíróság által előterjesztett kérdés arra vezethető vissza, hogy a beszámításoknak a *lex concursusban* a fizetésképtelenségi rendelet 4. cikkén alapuló „meg nem engedhetőségét" konkrétan vagy elvont módon kell-e kezelni annak érdekében, hogy alkalmazhatóvá tegye a rendelet 6. cikke (1) bekezdésében rögzített kivételt.

69. A kérdést előterjesztő bíróság három lehetséges értelmezést vázol fel: a 6. cikket úgy kell értelmezni, hogy az akkor alkalmazandó a) ha a *lex concursus* nem teszi lehetővé a beszámítási igényeket; vagy b) ha azok eltérő feltételek alapján lehetségesek, illetve akkor is, c) ha – az adott esetben azonos – beszámítási feltételek alkalmazását követően a beszámítás valamely konkrét ügyben nem alkalmazható.

70. A Bizottság úgy véli, hogy a fizetésképtelenségi rendelet 6. cikkének (1) bekezdése – a garanciális funkciójára figyelemmel – arra tekintet nélkül alkalmazandó, hogy a *lex concursus* általában vagy valamely konkrét esetben lehetővé teszi-e a beszámítással történő ellentételezést. Úgy tűnik viszont, hogy a spanyol kormány azzal érvel, hogy amennyiben a *lex concursus* (bármilyen módon) lehetővé teszi a beszámítást, a *lex concursust* kell alkalmazni, a fizetésképtelenségi rendelet 6. cikkének (1) bekezdésében előírt kivétel pedig nem alkalmazható.

71. Egyetértek a Bizottsággal.

72. Először is, a fizetésképtelenségi rendelet 6. cikkének (1) bekezdése szerint „a fizetésképtelenségi eljárás megindítása nincsen hatással a *hitelezőknek arra a jogára*, hogy követeléseik beszámítását kérjék […], *amennyiben* a fizetésképtelen adós követelésére alkalmazandó jog *az ilyen beszámítást megengedi*."[24] Az, hogy [a fizetésképtelenségi eljárás megindítása] nincsen hatással „[…] arra a jogára, hogy követeléseik beszámítását kérjék" azt sugallja, hogy a követelések beszámításának igényléséhez való jog valamely *konkrét* ügyben már fennáll.

73. Másodszor, a fizetésképtelenségi rendelet 6. cikke (1) bekezdésének a (26) preambulumbekezdésben rögzített, a kereskedelmi ügyletek jogbiztonságának megóvásával kapcsolatos célja kizárólag a „meg nem engedhetőségi" mérce konkrét vizsgálata esetén valósítható meg. A fizetésképtelenségi rendelet 6. cikkének (1) bekezdését ugyanis – ahhoz, hogy betöltse „garanciális" funkcióját –alkalmazni kell akkor, ha a fizetésképtelen adós követelésére alkalmazandó jog a konkrét esetben lehetővé tette volna a beszámítást.

74. Összefoglalva: egy adott esetben az egymással ellentétes alkalmazandó jogok által előidézett konkrét következményeket középpontba helyező megközelítés elfogadása esetén az alkalmazandó mércének a főkövetelésre alkalmazandó jog (ezen belül a fizetésképtelenségi jog) által kínált konkrét megoldásra kell összpontosítania.

23 Lásd még: Virgós, M., és Schmit, E., Report on the Convention on Insolvency Proceedings (az Európai Unió Tanácsának 1996. május 3-i dokumentuma, 6500/96. sz., DRS 8 (CFC)), 109. pont: „Ilyen módon a beszámítás lényegében egyfajta jogi rendelkezéseken alapuló garanciális funkcióval bír, amelyre az érintett hitelező a követelés kikötésekor vagy felmerülésekor támaszkodhat".

24 Kiemelés tőlem.

75. Ez azt jelenti, hogy a fizetésképtelenségi rendelet 6. cikkének (1) bekezdése nemcsak abban az esetben alkalmazandó, ha a *lex concursus* teljes mértékben kizárja a beszámítás alkalmazhatóságát, hanem azokban az esetekben is, amelyekben a beszámításhoz való jog érvényesítésének konkrét feltételei eltérnek egymástól oly módon, hogy a *lex concursus* értelmében valamely konkrét ügyben nincs lehetőség beszámításra, míg a főkövetelésre alkalmazandó jog alapján lehetséges lett volna a beszámítás. Másképpen megfogalmazva: a fizetésképtelenségi rendelet 6. cikkének (1) bekezdése nem alkalmazható abban az esetben, ha a két szabályozás „lényegében megfelel egymásnak”, így továbbra is a *lex concursus* alkalmazandó. Pusztán tehát az, hogy a *lex concursus* bizonyos feltételek esetén lehetővé teszi a beszámítást, nem zárja ki a fizetésképtelenségi rendelet 6. cikke (1) bekezdésének alkalmazhatóságát.

76. Végezetül a kérdést előterjesztő bíróság által előterjesztett utolsó alkérdés arra a helyzetre vonatkozik, amelyben a *lex concursus* és a *lex causae* szabályai egymással egyenértékűek, azonban konkrét ügyben történő alkalmazásuk eltérő következtetéseket eredményez.

77. A kérdést előterjesztő bíróság sajnos e tekintetben is igen csekély mértékben ismerteti a tényállást. Egyedül arról tájékoztat, hogy a felszámoló a fizetésképtelenségi eljárás keretében elutasította a beszámítási igényt, ennek indokát azonban nem jelölte meg. Álláspontom szerint a Bíróság nem rendelkezik az e kérdés megválaszolásához szükséges elemekkel, mivel a kérdés alapját képező konkrét tényállás hiányos, valamint a *lex concursus* tartalmának megjelölése is elmarad.

78. Végső és befejező gondolatként mindenesetre hangsúlyozni kell, hogy a fizetésképtelenségi rendelet 16. cikke szerint a valamely tagállam bírósága által indított fizetésképtelenségi eljárást az összes többi tagállamban el kell ismerni, és hogy a rendelet 25. cikke kiterjeszti ezen elismerési szabályt minden, az eljárás lefolytatására és befejezésére vonatkozó határozatra.[25]

V. Végkövetkeztetés

79. A fentiek tükrében azt javaslom a Bíróságnak, hogy a Högsta domstolen (legfelsőbb bíróság, Svédország) által előzetes döntéshozatal céljából feltett első kérdésre a következőképpen válaszoljon:

A fizetésképtelenségi eljárásról szóló, 2000. május 29-i 1346/2000/EK tanácsi rendelet 4. cikkét úgy kell értelmezni, hogy az nem vonatkozik valamely tagállam bíróságainál egy másik tagállamban felszámolási eljárás alatt álló társaság felszámolója által előterjesztett kereset tárgyát képező követelésre alkalmazandó jog meghatározására, amennyiben az említett kereset a fizetésképtelenségi eljárás előtt megkötött szerződésen alapuló kötelezettségekből eredő, egy másik társaság általi megfizetés követelésére irányul.

25 2012. november 22-i Bank Handlowy és Adamiak ítélet (C-116/11, EU:C:2012:739, 41. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).